

NAROD BEZ DRŽAVE JE KAO PORODICA BEZ KROVA

-Kuline, bane, bane Kuline, trčeći i gubeći dah leti Stjepan. Bane, stiglo je pismo iz Rima. Od pape. Ruka mu drhti dok predaje pismo Kulinu.

Kulin, smiren i dostojanstven kao i uvijek, polagahno otvara pismo. Počinje ga čitati naglas:

„Banu Kulinu od pape Inoćentija

Stižu mi vijesti da se u tvojoj zemlji Bosni vjera krivo ispovijeda. Molim se Bogu i Isusu da to ne bude tako. Ako se dokaže inovjerstvo tvojih Bošnjana, znaš da ću poslati inkviziciju na vas. Samo je jedna vjera prava, kršćanstvo i ima da je ispovijedate kako treba! „

Sklapa oči i tiho mrmlja neke riječi. Podsjećaju na neku molitvu. Stjepan ne trepćući čeka da ban progovori:

„Nije dobro, nije dobro. Ali izaći će Bosna i iz ove tmine, Bog zna više koje po redu. Eh Bosno moja, brigo moja. Eh Bosno moja, moje veselje. Eh Bosno nemirna, vječito nemirna...“

Na kapiji pred banovom kućom pojavi se i Stefan, banov savjetnik i Kulinova desna ruka.

„Čuo sam sadržaj pisma. Bane, moramo hitno pripremati narod na dolazak križara, znaš da nas papa neće tako lahko pustiti na miru. Moramo se pripremiti na borbu. Zaboravio Rim da smo mi Batonovi potomci, nama borba i prkos venama teče. Neka dođu, samo neka dođu pa će vidjeti šta je silni i gordi goštak Bošnjak.“

Odmahujući rukom Kulin dade znak da Stefan prestane.

„Ni slučajno da bi šta prenio narodu! Tim svojim riječima samo ćeš uzbunu i nemire izazvati kod naroda. I još nešto, od borbe ništa neće biti.“

-Ali, bane, mi smo jaki da se usprotivimo. Naša srca su hrabra, a tijela i živote bez pogovora dajemo našoj zemlji Bosni. Šta je naše stradanje i gubitak života, naspram gubitka domovine bane, domovine, jedne, jedine i za nas nezamjenjive? Mi možemo pasti, ali Bosna ne smije! Nikad!

„Stjepane, Stjepanee..“

-Ama Kuline, ne možeš ostati tako miran. Ovo je najava inkvizicije. Rimu nisu potrebni dokazi. Oni donose i uništavaju dokaze. A znaš ti kako su se Emerik i knez Vukan digli protiv Bosne. Svi bi je za sebe. A ona je naša. Kuline, ovo ti kao prijatelj govorim. Hereza je u zraku!

Sastat ćemo se opet sutra u isto vrijeme izgovori ban.

Tu noć Kulin nije spavao. Vodio je borbe sa sobom, sa narodom, sa slavnom i teškom prošlosti. Sa nepredvidivom budućnosti. U neka doba zazva Boga u kojeg je vjerovao, padajući koljenima na tlo. Zavapi:

Bože! Bosne je bilo i prije mene, daj da je bude i poslije mene. Ne dozvoli da ja, sadašnji ban i vođa ovog naroda izgubim Bosnu. Bože ti znaš kako je krvava historija ove zemlje, ne dozvoli da se ovo tlo opet krvlju natopi za moje vrijeme. Daj da me moji potomci, dobri Bošnjani po dobro spominju. Sačuvaj nam Bože Bosnu od silnih dušmana za sva vremena, moli te tvoj rob poniznije od ove prašine na zemlji, jecajući izgovara Kulin.

Osvanulo je još jedno jutro, neizvjesno za ovu zemlju. Zemlju krvi ali i vode. Zemlju smrti, ali i života. Zemlju straha, ali i prkosa. Zemlju dobrih ljudi i poštenih duša. Sunce se divilo ovoj zemaljskoj ljepoti i bilo radosno što svojim zrakama može dodirivati planine i rijeke ove države.

U predsoblju dvorca čekali su Stjepan i Stefan. Stefan vidno nervozan i uznemiren ponavlja Stjepanu: „Ja ću se staviti na čelo vojske. Ban, moj Kulin, će donijeti ispravnu odluku.

Kulin izlazi i govori: ratovati nećemo.

Stefan se ukoči. Odjednom se zacrvni i bijesnim glasom reče: „Ti nisi potomak Batona! Ti nisi više moj ban! Bacaš nas u ruke inkvizicije. Mi, Bošnjani, nismo rođeni da budemo žrtvene ovce, posebno ne pape i crkve. Misliš da će papa poslati na nas pastire?! Neće Kuline, poslat će vukove, kao što su slali iz Rima i za vrijeme Batona. Svjesno bacaš ovu zemlju u propast. Bože, ne želim da budem sudionik ovoga i svoje tijelo i duh dajem za svoju zemlju, svoju majku, svoju Bosnu!

„A da me saslušаш Stefane, pa da onda doneseš sud, oglasi se i ban. Molim te, u ime našeg dugogodišnjeg prijateljstva, da me saslušаш. Treba mi tvoja pomoć.“

Stefan samo klimnu glavom.

Nismo spremni za rata Stefane. Ne mogu da žrtvujem svoje ljude. Ne mogu da žrtvujem budućnost ove zemlje. Pobjedu možemo odnijeti i u miru, ako budemo dovoljno mudri. Nije rat samo kada se okupljaju vitezovi, konjanici i čuju zveketi mačeva. Rat je i u miru. Emerik i Vukan bi jedva dočekali da se pobunimo, pa da pošalju pomoć papi svojom vojskom. Ako se to desi Bosne će nestati zauvijek. Ako budemo slijedili našu vjeru, koja kaže da je hitnja od prokletoga i koja nam nalaže da prvi bitku ne otpočinjemo, mi moramo naći druge načine. Nekada se umjesto snage tijela, treba iskoristiti i snaga uma. Nisu samo Bošnjani tijelom snažni, nego i umom, a eto ovo drugo se uvijek nekako zanemaruje i potiskuje. Hoću da me zapamte kao mudrog vladara, koji je Bosnu i ispred sebe i porodice stavljao. Šta će nam Bosna, ako nas više neće biti u njoj? Narod je jednako važan kao i država. Zapravo, državu čini narod, a znaš Stefane, narod bez države je kao porodica bez krova. Mi svoj krov moramo

sačuvati. Stoga ću poslati pismo papi Inocentiju da pošalje svoje izaslanike da provjere da li krivo ispovijedamo vjeru. Ako se tako dokaže, neka pošalje herezu.

„Bane, ti znaš da ovaj narod, pa čak ni ti ne slijediš tu vjeru. Mi imamo svoju vjeru i svojih pet molitvi. Jesi li svjestan šta činiš?“

-Jesam. Ja sam se odlučio i na Boga oslonio. Papa ne smije vidjeti da se bojimo. Moramo pokazati odlučnost i našu gorljivost za vjeru križa. A to ćemo učiniti ako pustimo izaslanike da dođu u izvidnicu. Odbijemo li, već smo potpisali herezu.

„Neka bude Kuline.“

Nakon nekoliko dana stiže i Ivan Kazamaris. Zavlje zemlju Bosnu kao svoju i njen narod kao braću rođenu. „Zadovoljni su onim što imaju, mnogo rade i nikome zlo ne misle. Bogu se često mole. Boljih ljudi i vjernika od ovih ne vidjeh pa ni u Rimu“, zapisao je Kazamaris u svojoj bilježnici.

Da bi odagnao sve papine sumnje i spasio domovinu i narod, Kulin saziva 1203. godine skup na Bilinom Polju gdje objavljuje, pred papanim izaslanikom Ivanom de Kazamarisom i svjedokom dubrovačkim arhiđakonom Marinom, svoju privrženost katoličkoj crkvi i odriče se bilo kakve hereze.

Nakon toga papini izaslanici se povlače i zemlja Bosna po prvih puta izbjegava rat i krvoproliće. Kulin pada na koljena i zahvaljuje Bogu što mu usliši želje. Još jednom zavapi, da narod zemlje Bosne nikad više ne dođe u situaciju da se krv zbog vjere proliti mora, da nijedna majka ne zaplače, da niti jedno dijete zbog izgubljenog oca ne uzdahne. Da mir i mudrost bude put Bošnjaka.

Nažalost, u sudbini Bosne bilo je drugačije zapisano. Nakon 790 godina Kulinovi potomci, dobri Bošnjaci, bivaju opet zbog vjere ubijani i progonjeni. I nakon 790 godina posla Bog drugog bana, koji je da bi spasio narod, potpisao mir, vođen istim postulatima vjere kao i Kulin, uvjeren u miroljubivost i merhamet svoga naroda. Vođen osjećajem da Bosna nije samo zemlja nego i ideja.

Kulin zadovoljan ispusti dušu, a u narodu se počeo govoriti: „Za vrijeme Kulina bana i dobrih dana.“ Zaboravi se njegova izreka da je narod bez države kao porodica bez krova. Kao što se zaboravi i izreka zadnjeg bana, da se gubitak identiteta i države plaća ropstvom i poniženjem.

Amela Balić, učenica IV razreda Gimnazije u Bihaću

Prva nagrada